

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 18. desember 2019 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Kristin Normann
dommer Henrik Bull
dommer Knut H. Kallerud
kst. dommer Tone Sverdrup

HR-2019-2385-A, (sak nr. 19-152272STR-HRET)
Anke over Agder lagmannsretts dom 23. august 2019

A (advokat Øystein Ola Storrvik)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Håvard Kalvåg)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Kst. dommer **Sverdrup**: Saken gjelder straffutmåling for seksuelle overgrep mot en ni og et halvt år gammel jente begått over internett.

(2) A, født 00.00.1967, er tiltalt for overtredelse av:

«I Straffeloven (2005) § 299 bokstav b, jf. § 16 for å ha forsøkt å få et barn under 14 år til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

Grunnlag:

Fredag 7. april 2017 på bopel i --- 00 i X forsøkte han å få B født 00.00.2007, til å føre en finger inn i endetarmsåpningen, samt til å ta film av dette, for så å sende filmen til ham via appen Musical.ly.

II Straffeloven (2005) § 305 bokstav a

for å i ord eller handling ha utvist seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd i nærvær av eller overfor barn under 16 år.

Grunnlag:

I perioden fra torsdag 6. april 2017 til lørdag 8. april 2017 på bopel i --- 00 i X eller annet sted, hadde han seksualisert prat med B, født 00.00.2007, og sendte bilder av sin nakne penis til henne via appen Musical.ly.

III Straffeloven (2005) § 305 bokstav b

for å ha forledet et barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd.

Grunnlag:

Til tid og på sted som nevnt under post II, forledet han B, født 00.00.2007, til å sende ham bilder av sitt nakne underliv og sin nakne rumpe via appen Musical.ly.»

(3) Tiltalen er her gjengitt slik den etter rettelse forelå for lagmannsretten.

(4) Nedre Telemark tingrett avsa dom 3. januar 2019 med slik domsslutning:

- «1. A, født 00.00.1967, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 299 bokstav b, jf § 16, og § 305 bokstav a og b, jf. § 79 a, til fengsel i 2 – to – år og 9 – ni – måneder.
Varetekt kommer til fradrag med 26 – tjuseks – dager.
- 2. A dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med kr 100.000 – hundretusen – innen 14 – fjorten – dager etter at dommen er forkynt.
- 3. A dømmes til å tåle inndragning av 1 HP laptop (beslag A-1), 1 Samsung telefon (beslag B-2) og 1 Western Digital USB harddisk (beslag A-3).»

(5) Påtalemyndigheten anket over straffutmålingen. A anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og oppreisningserstatningen.

- (6) Agder lagmannsrett avsa 23. august 2019 dom med slik domsslutning:
- «1. A født 00.00.1967, dømmes for overtredelse av straffeloven § 299 bokstav b, jf. § 16, og § 305 bokstav a og b, sammenholdt med straffeloven § 79 første ledd pkt. a til fengsel i 4 – fire – år. Til fradrag går 26 –seksogtyve – dager for frihetsberøvelse i sakens anledning.
  2. Tingrettens erstatningsavgjørelse, domsslutningens pkt. 2 stadfestes.
  3. A dømmes til å tåle inndragning av 1 HP laptop (beslag A-1), 1 Samsung telefon (beslag B-2) og 1 Western Digital USB harddisk (beslag A-3).
  4. Saksomkostninger ilegges ikke.»
- (7) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen.
- (8) Høyesteretts ankeutvalg besluttet 2. november 2019 å fremme anken over straffutmålingen. For øvrig ble anken nektet fremmet.
- (9) A anfører at det straffenivået som tingretten har lagt til grunn – fengsel i to år og ni måneder – er riktig. Påtalemyndigheten gjør gjeldende at straffenivået fastsatt av lagmannsretten – fengsel i fire år – er passende.
- (10) **Mitt syn på saken**
- (11) A kom i kontakt med B da hun var ni og et halvt år via en app som særlig ble benyttet av barn og unge. De to chattet i løpet av torsdag 6. april og fredag 7. april 2017. Samtalen mellom dem ble gradvis mer seksualisert. A ba B sende nakenbilder av seg selv, han spurte om hun hadde speil på rommet for i så fall ville han se hele henne naken.
- (12) Lagmannsretten beskriver, med nøyaktige henvisninger som jeg utelater, det videre forløpet av chatten slik:
- «Vedkommende spurte også B 'Vil du sex med meg', uttalte 'Jeg har lyst å ta deg bak fra nå', om hun vil 'ha pick nå' og om hun vil 'ha den i rompa nå'. Det ble også spurt om å 'knulle deg i rumpa' og uttalt å ville 'e rompa din fordi jeg vil knulle deg i hvis jeg for lov'.
- Vedkommende sendte også bilder av nakne peniser til henne ...
- Det er heller ikke tvil om at vedkommende i en 'chat' 7. april 2017 ba B 'Hvise meg rumpa med finger i' og 'vil se mer ass Med finger i' ... B etterkom ikke oppfordringen, fordi moren kom til.
- I chatten fikk vedkommende klar underretning om at B var 9 år gammel ... Vedkommende meddelte selv å være 18 ... og sendte foto av en gutt/ungdom samsvarende med det.»

(13) Lagmannsretten fremholder videre:

«På tidspunktet vedkommende ba B om å vise rumpa med finger i, hadde B allerede – som en del av chatten – først vist bilder av ansiktet, så ulike deler av kroppen uten klær, med stadige tilbakemeldinger om at hun var ‘fin’, ‘søte’, ‘beautiful’, ‘hot’, og emoji med hjerter. Deretter viste hun – etter oppfordring – flere nærbilder av underlivet sitt både foran og bak. Vedkommende var den som spurte og B etterkom forespørslene. Oppfordringen om å stikke fingeren i rumpa ble ikke etterkommet, fordi chatten ble avbrutt av Bs mor: ‘Mamma kommer hade ses i morgen’.»

(14) *Straffenivået dersom voldtekten hadde blitt fullbyrdet*

(15) Overgrepet i titalens *post I* er det sentrale ved straffutmålingen. Innføring av egen finger i endetarmsåpningen faller inn under straffeloven § 299 om voldtekt av barn under 14 år. Etter bestemmelsens bokstav b straffes den som «får et barn under 14 år til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv». Strafferammen er ti års fengsel. Det er ikke fastsatt minstestraff etter denne bestemmelsen.

(16) Voldtekt som går ut på å tvinge fornærmede til å utføre handlinger med seg selv, skal i utgangspunktet straffes like strengt som andre former for voldtekt. jf. HR-2017-1282-A avsnitt 17, hvor det vises til Innst. O. nr. 92 (1999–2000) punkt 4.3.3, jf. også HR-2019-721-A avsnitt 37.

(17) «Normalstraffenivået» for voldtekt av en voksen person ved innføring av finger i skjede eller endetarmsåpning er fengsel i tre år og tre måneder, jf. Rt-2013-848 avsnitt 19. I vår sak ble det ikke benyttet vold eller trusler. Overgrepet skjedde imidlertid mot et barn under 14 år, hvilket innebærer at handlingen regnes som voldtekt. Bakgrunnen er at så unge barn normalt vil være ute av stand til å motsette seg handlingen fordi de ikke forstår hva som skjer, fordi de blir manipulert eller fordi den voksne er i en klart overlegen posisjon. Lovgiver ønsket ved dette å understreke barnas manglende kompetanse til å samtykke til seksuell omgang, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 242–243. Etter min oppfatning er det da rimelig å ta utgangspunkt i det samme straffenivået i de to typetilfellene. Dette tilsier at straffen for innføring av finger i skjeden eller endetarmsåpningen til et barn under 14 år som et utgangspunkt bør ligge på fengsel i om lag tre år og tre måneder der det ikke er brukt vold eller trusler.

(18) Saken i Rt-2013-848 gjaldt en gjerningsmann som gikk til fysisk angrep på offeret, mens kontakten i vår sak utelukkende har skjedd via internett. I HR-2017-1282-A avsnitt 26 slår førstvoterende imidlertid fast at seksuelle overgrep over internett ikke generelt bør straffes mildere enn andre former for overgrep. Det samme legges til grunn i HR-2019-721-A avsnitt 38–39.

(19) I HR-2017-1282-A redegjøres nærmere for bakgrunnen for denne likestillingen av nettovergrep og overgrep der det har skjedd fysisk kontakt mellom overgriper og offer, jf. avsnitt 21 følgende. Førstvoterende viser til en sakkyndig psykolog som uttaler at «skyld- og skamfølelse ser ut til å være sentralt ved internettrelaterte overgrep og forsterkes ved at de fornærmede selv har vært aktive i kontakt med overgriperen». I tillegg kommer usikkerhet og frykt knyttet til om seksualisert materiale er spredd over internett. Førstvoterende peker videre på at selv om gjerningspersonen ikke fysisk befinner seg på samme sted som fornærmede, kan han eller hun ha en sterkt kontrollerende og invaderende

rolle overfor fornærmede. Mange mennesker, særlig unge, tilbringer mye av sin tid på sosiale medier slik at gjerningspersonen nærmest til enhver tid kan komme i kontakt med offeret, og det kan føles som man aldri slipper fri fra trusler og press, jf. avsnitt 23. Videre taler allmennpreventive hensyn for at nettovergrep straffes strengt. Terskelen for å begå overgrep senkes, fordi mange gjerningsmenn utnytter anonymiteten på nettet og kan gli lettere inn i miljøet hvis de lærer seg kommunikasjonsformen, se dommens avsnitt 24–26.

- (20) Aktor har anført at disse hensynene taler for at nettovergrep bør straffes strengere enn tilsvarende overgrep der gjerningspersonen er fysisk tilstede sammen med offeret. Dette er jeg ikke enig i. Selv om nettovergrep har skadelige sider som kan oppveie mangelen på fysisk kontakt mellom gjerningsperson og offer, er det ikke generelt grunnlag for en strengere straff fordi overgrepet har skjedd over internett. Den konkrete straffutmålingen må, her som ellers, avhenge av omstendighetene i det enkelte tilfellet.
- (21) HR-2019-721-A gjaldt straffutmåling i en sak der domfelte hadde begått seksuelle overgrep mot 49 mindrearige jenter over internett. Mange av overgrepene skjedde ved at domfelte først forledet og senere truet ofrene. For voldtekt til seksuell omgang kom retten til at fengsel i størrelsesorden fire år og seks måneder for hvert av tilfellene vurdert isolert, var passende, jf. avsnitt 58. Barna i disse to tilfellene var henholdsvis 12 år og 4 måneder og 13 år og 5 måneder. Førstvoterende tok utgangspunkt i at det normale straffenivået ved slike overgrep mot voksne er fengsel i tre år og tre måneder, jf. Rt-2013-848 avsnitt 19, og fant at straffenivået måtte settes markert høyere som følge av skjerpende omstendigheter.
- (22) Etter mitt syn er det ikke grunnlag for å skjerpe straffen til et slikt nivå i saken her. Overgrepene i HR-2019-721-A hadde en kynisk karakter hvor gjerningsmannen blant annet truet ofrene med spredning av bildematerialet som de hadde sendt ham, hvis han ikke fikk oppfylt sine krav om nye seksuelle handlinger. Det er ikke tale om trusler i vår sak, og det seksuelle overgrepet var også mer begrenset da det dreide seg om én handling som svarer til seksuell omgang. I saken HR-2019-721-A var overgrepene mer omfattende, jf. avsnitt 58. På den annen side er offeret i vår sak betydelig yngre. Normalt vil niåringer være langt mer umodne og påvirkelige enn 12–13-åringer. Fordi det gjennomgående er enklere å manipulere et så ungt barn, kan den formen for smiger og utspekulert overtalelse som A benyttet, være et vel så egnet virkemiddel sett fra overgriperens synsvinkel. Slik forholdet ligger an, er jeg kommet til at en straff i størrelsesorden fengsel i tre år og seks måneder ville vært passende dersom overtredelsen av § 299 bokstav b hadde blitt fullbyrdet.
- (23) *Forsøk*
- (24) I vår sak dreier det seg om et forsøk på voldtekt til seksuell omgang. As oppfordring til B ble ikke etterkommet fordi moren hennes kom inn i rommet. I forarbeidene til straffeloven § 16 heter det at forsøk vanligvis bør straffes mildere enn fullbyrdet handling, jfr. Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) punkt 27.3.4.2.
- (25) Lagmannsretten fant at det var grunn til å anta at B ville ha fulgt oppfordringen fra A dersom moren ikke hadde kommet inn i rommet og avbrutt chatten. Det var dermed tilfeldigheter som gjorde at voldtekten ikke ble fullbyrdet. Selv om vesentlige skadevirkninger kan knyttes til chatten som ledet opp til voldtektsforsøket, er det rimelig å anta at skadevirkningene for B ville vært større ved en fullbyrdet voldtekt. Hun unngikk inntrengning i kroppens hulrom og det var derfor heller ikke aktuelt å ta bilder av dette.

Forholdet er likevel alvorlig. Jeg er kommet til at straffen for forsøket på voldtekt til seksuell omgang, jf. § 299 bokstav b, jf. § 16 første ledd, i utgangspunktet kvalifiserer til fengsel i omkring tre år.

(26) *Konkurrens*

(27) A er også domfelt for seksuelle krenkelser overfor barn under 16 år, jf. § 305 og tiltalens *post II og III*. Overtredelsen av straffeloven § 305 bokstav a skjedde ved at han førte en seksualisert samtale med B og sendte henne bilder av sin nakne penis. Overtredelsen av § 305 bokstav b besto i at han forledet henne til å sende ham bilder av sitt nakne underliv forfra og bakfra.

(28) I utgangspunktet skal seksuelt krenkende adferd som går ut på å forlede barn til å utføre krenkende adferd overfor seg selv, straffes like strengt som andre former for seksuelt krenkende adferd mot barn, jf. HR-2019-721-A avsnitt 37 hvor det vises til det tilsvarende standpunktet i voldtektssaker i HR-2017-1282-A avsnitt 17.

(29) I saken HR-2017-1282-A hadde domfelte til to 15 år gamle jenter sendt bilder og film av sin penis mens han onanerte. Han hadde også fått den ene til å sende nakenbilder av seg selv til ham. Høyesterett fant at straffen for disse handlingene isolert ville ligge på fengsel i omkring seks måneder, jf. avsnitt 64–65.

(30) Fordi fornærmede er langt yngre i vår sak, er den krenkende adferden etter mitt syn mer alvorlig. Det er imidlertid ikke hensiktsmessig å angi et «normalstraffenivå» for overtredelsen av § 305 isolert sett i vår sak, da det er et betydelig overlapp mellom hendelsesforløpet i de straffbare handlingene under tiltalens post I, II og III, som gjør det vanskelig å betrakte hver post isolert.

(31) Felles for postene er chatten som førte til voldtektsforsøket under tiltalens post I. Som i mange andre saker hvor voldtekter begås mot barn over internett, innledes den straffbare handlingen med en samtale hvor den fornærmede blir forledet til stadig grovere seksuelle handlinger. Den nære sammenhengen mellom lovbruddene utelukker imidlertid ikke at det kan knyttes skadevirkninger til enkelte krenkelser underveis i hendelsesforløpet; dette gjelder både ordbruken og bilder som ble sendt og mottatt. Bildene som B sendte av sitt underliv kan både skape frykt for spredning til andre, og bli forbundet med skam og skyldfølelse. Jeg er kommet til at det her er passende at post II og III i tiltalen gir et tillegg i straffen på fengsel i omkring seks måneder.

(32) Samlet straff mener jeg etter dette i utgangspunktet kan settes til fengsel i tre år og seks måneder.

(33) *Gjentakelse*

(34) Etter straffeloven § 77 bokstav k skal det i skjerpene retning tas i betraktning at lovbruddet «er begått av noen som tidligere er ilagt en strafferettslig reaksjon for liknende handlinger eller andre handlinger som er av betydning for saken».

(35) Den 7. mai 2010 ble A i Agder lagmannsrett dømt til 120 dagers fengsel, hvorav 60 dager betinget, for overtredelse av straffeloven 1902 § 200 andre ledd første punktum om seksuell handling med barn under 16 år. A hadde ved flere anledninger i tidsrommet 2005

til 2008 gjort seg skyldig i seksuelle handlinger mot tre jenter i alderen syv til ni år mens de var på besøk hjemme hos As barn. Handlingene besto blant annet i å ha stukket en finger innenfor trusen til en av jentene, og kløpet en annen i skrittet, brystene og rompa utenpå klærne.

- (36) Jeg skyter inn at regelen om forhøyelse av den øvre strafferamme som følge av gjentakelse i straffeloven § 79 bokstav b ikke kommer til anvendelse. A begikk de nye straffbare handlingene seks og et halvt år etter at fengselsstraffen for de tidligere handlingene var fullbyrdet, noe som overskrider grensen på seks år som er satt i § 79 bokstav b annet ledd. Handlingene ble for øvrig begått for mer enn ti år siden.
- (37) I de spesielle merknadene til regelen om straffskjerpelse § 77 bokstav k heter det at uavhengig av om vilkårene i § 79 bokstav b kommer til anvendelse, bør det «som hovedregel tillegges vekt i skjerpene retning at gjerningspersonen tidligere har blitt straffet for lovbrudd av liknende karakter», jf. Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 272. På bakgrunn av forarbeidene uttales det i HR-2018-491-A avsnitt 24 at bestemmelsen i § 77 bokstav k må anses å være i samsvar med de utgangspunktene som også tidligere ble lagt til grunn i rettspraksis.
- (38) Etter mitt syn er det grunnlag for en skjerpelse av straffen som følge av handlingene A ble dømt for i 2010. Straffen som A fikk for de seksuelle handlingene i 2010, har ikke avholdt ham fra å begå nye og alvorligere seksuelle overgrep mot en ung jente i 2017. De tidligere handlingene var imidlertid langt mindre alvorlige enn de overgrepene han nå har begått og førte til en beskjeden straffereaksjon. Det må også tas hensyn til at forholdene ligger nokså langt tilbake i tid og at det har gått seks og et halvt år fra soningen av den tidligere straffen til de nye handlingene. Under disse omstendighetene er jeg kommet til at det er tilstrekkelig at straffen skjerpes med fengsel i omkring tre måneder.
- (39) En straff på fengsel i tre år og ni måneder er derfor passende før det gjøres fradrag for tidsbruken.
- (40) *Tidsbruk*
- (41) Saksbehandlingstiden fra handlingen ble begått til pådømmelsen i Høyesterett er rundt to år og ni måneder. Aktor har opplyst at saken har hatt en inaktiv periode på rundt åtte måneder uten at det er foretatt etterforskingsskritt eller annet arbeid av betydning. I storkammerdommen i HR-2016-225-S var liggetiden på rundt åtte måneder. Høyesterett kom der til at seks måneder var et passende fradrag i en straff som i utgangspunktet var omtrent av samme størrelsesorden som i vår sak.
- (42) Jeg er finner at seks måneder er et passende fradrag for liggetiden også i saken her.
- (43) Straffen fastsettes etter dette til fengsel i tre år og tre måneder.
- (44) Jeg stemmer for denne

DOM :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring av straffen fastsettes til fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder.

- (45) Dommer **Kallerud:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (46) Dommer **Normann:** Likeså.
- (47) Dommer **Bull:** Likeså.
- (48) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (49) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring av straffen fastsettes til fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder.